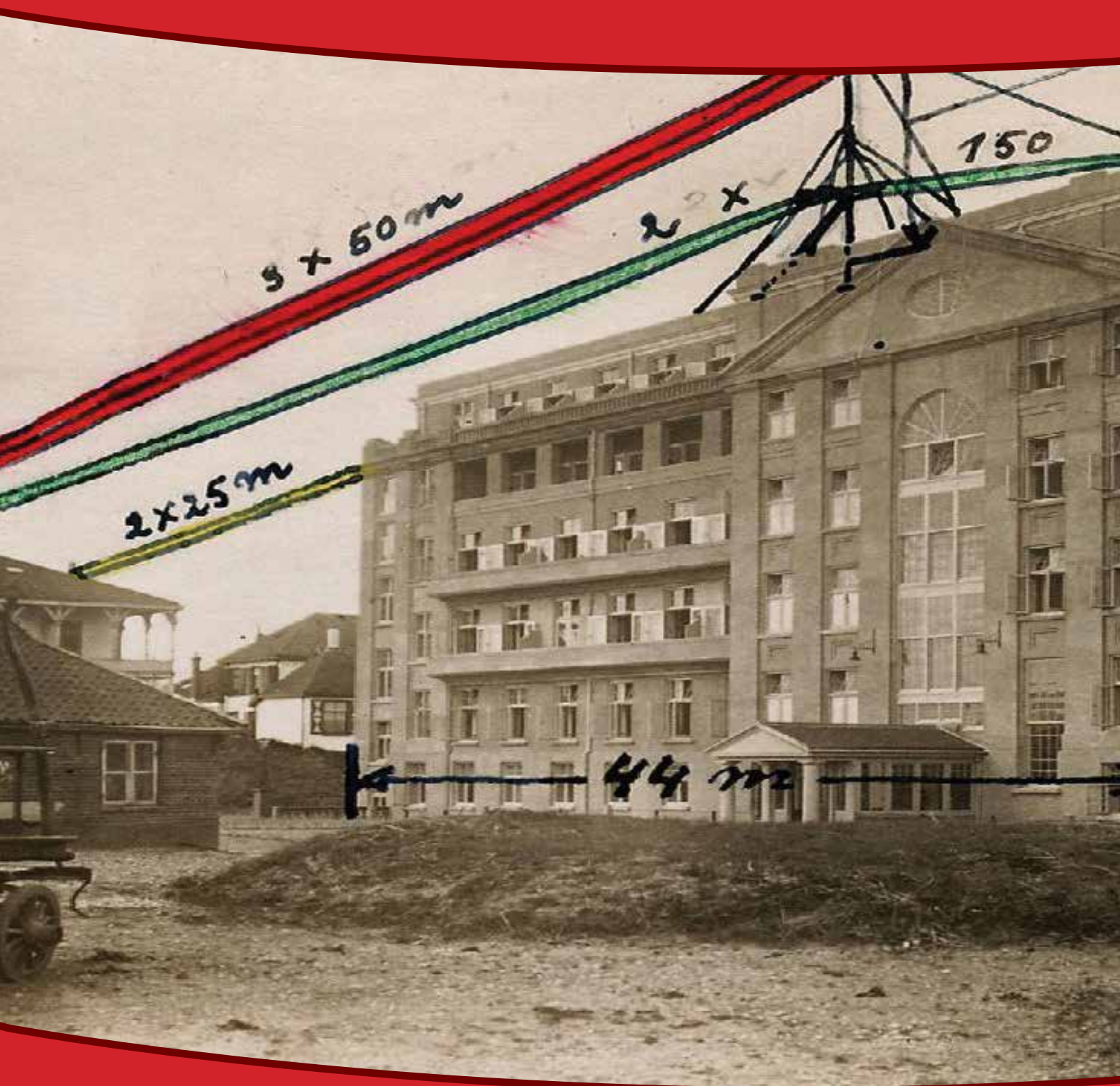

ELECTRON

Maandblad voor de Nederlandse Radioamateur

- 90 jaar roepletters, zendexamen in Vlaardingen
- Vakantie-antenne
- 2m-band naar de luchtvaart?

90 jaar radio-examens

De lange weg naar het officiële examen

Op 19 augustus 2019 is het 90 jaar geleden dat het eerste zendexamen plaatsvond. Remy Denker PA0AGF beschrijft de lange weg die uiteindelijk leidde naar dit eerste officiële examen voor radio-amateurs.

De eerste schreden van communicatie tussen twee 'radioamateurs' vonden al in 1908 plaats. De jonge Amsterdammer A.H. de Voogt hoorde op een ontvanger morsesignalen van een station met de roepletters 'BK'. Hij kon met zijn eigen zender contact maken en gebruikte de roepletters 'VO'.

Dit waren, voor zover bekend, de eerste proeven van amateurstations, met zelfgekozen, niet uitgegeven, roepletters. Illegale zenders dus, maar hun activiteiten waren wel van grote betekenis voor de groep radiozendamateurs die zich zou gaan ontwikkelen.

Op internationaal vlak was in die jaren behoefte aan internationale herkenning van vliegtuigen en zenders in vliegtuigen, schepen, kuststations, en radiostations. Dat gold ook voor internationale handelsbeurzen, want ook zij gaven berichten door met een radio-installatie.

In 1912 vond in Londen de International Radiotelegraph Convention plaats. Een van de uitgewerkte protocollen was de internationale prefixenreeks waardoor het mogelijk werd de herkomst van een radiostation te achterhalen.

Voor Nederland en haar koloniën werden de volgende blokken gereserveerd. Zie de tabel hieronder.

Gereserveerde blokken	
HDA-HEX	Nederland
OLZ-OM	Nederland
PAA-PI	Nederland
PXA-PZZ	Nederland
TVA-TZZ	Nederland
ANA-APZ	Nederlands West-Indië
PJA-PJM	Curaçao
PJN-PJZ	Suriname
PKA-PMZ	Nederlands Oost-Indië

De serie HDA-HEX werd gebruikt voor de luchtvaart. Zo kregen burgervliegtuigen en tussen 1919 en 1929 in Nederland werden geregistreerd: de registratie H-NXXX. Daarna werd dat PH-XXX.

Roepletterbeleid

De periode 1910 -1920 was voor de luisteramateur tamelijk onrustig. De Nederlandse overheid had, afhankelijk van de oorlogsdreiging voor Nederland en de oorlogen in Europa, bezit van een luistervergunning afwisselend toegestaan en verboden.

Jan Corver, bekend van zijn boeken over amateurstations, had in de jaren '10 en '20 de overheid zover gekregen dat roepletters werden uitgegeven aan geregistreerde bedrijven waar de noodzaak was om te beschikken over een zendinstallatie. De radiopionier Hans

Henricus Schotanus à Steringa Idzerda begon in Den Haag een omroepstation en bouwde op commerciële basis radiostations onder de naam Nederlandse Radio Inrichting (NRI). Hij kreeg de roepletters PCGG. Dit was het eerste omroepstation in Nederland.

De NRI had nauwe contacten met Philips. Die laatste kreeg voor hun zendstation de roepletters PCJJ toegewezen maar gebruikte deze pas vanaf 1927. In ons land werden roepletters bestaande uit vier letters toegelend aan zogenaamde geconcessioneerde particuliere stations com-

Afb. 1 | Voorpagina 'Radio-Nieuws 1920'

Seinvergunningen voor amateurs?

Zullen we ze krijgen?
Het volgende adres is daaromtrent door ons hoofdbestuur gericht tot den Minister van Waterstaat.

„Het Hoofdbestuur der Nederlandsche Vereeniging voor Radio-telegrafie neemt de vrijheid tot U het verzoek te richten om krachtens de Telegraaf- en Telefoonwet eenige algemeene regelen te stellen waardoor de mogelijkheid wordt geopend voor particulieren om met de noodige beperkingen experimenteele stations voor draadloze telegrafie en telefonie te mogen in werking hebben.

Waar tot dusver het werken met golflengten beneden bepaalde grens, welke voor gedempt en ongedempt zenden verschillend is, voor de praktijk niet in aanmerking komt, zou naar onze meening een zekere vrijgevigheid met vergunningen voor zendingen op golflengten beneden zulk een grens zonder schade voor het verkeer kunnen worden betracht.

Het openen der gelegenheid voor amateurs om dit gebied te exploreren kan wetenschappelijk en technisch nut hebben. Te

Afb. 2 | De in 1916 opgerichte Nederlandse Vereniging Voor Radio-telegrafie (NVVR) doet in 1920 al een oproep aan de Minister van Waterstaat

merciële bedrijven met een vergunning) zoals te zien is in deze tabel.

Geconcessioneerde particuliere stations	
PCFF	Effectenbeurs Amsterdam
PCMM	Firma Middelraad in IJmuiden
PCSS	Ratabos te Deventer
PCUU	Firma Heussen (laboratorium) in Den Haag

Hij maakt vanuit zijn ouderlijk huis in Leiden vele, illegale, verbindingen. In de periode dat Henk Jesse actief was, gebruikten de gebroeders Ru en Wolf Tappenbeck in Noordwijk de call PCTT. Ook zij maakten, illegaal, verbindingen.

Aan het beleid van de overheid om zich te houden aan de vastgelegde prefix-blokken werd niet echt consistent uitvoering gegeven. Het militaire station in Den Haag kreeg de roepletters 'BG' en het Fort Vossegat in Utrecht gebruikte de call Bé (met een accent op de letter e).

Tot en met 1926 worden amateurs gehoord met uiteenlopende roepletters maar er was geen enkele vorm van coördinatie. Opvallend is wel dat hun prefix begon met de letter N of met een 0 (nul). Men eigende zich een call toe. Erg illegaal dus. Zie afbeelding 4.

Jan Corver

Door de invloed van Jan Corver, voorzitter van de NVVR (Nederlandse Vereniging Voor Radiotelegrafie) voelde de overheid de druk toenemen tot het afgeven van persoonlijke machtigingen aan mensen die via een examen konden aantonen dat ze verstand hadden van radiotechniek. Een eerste aanzet werd gegeven door het afgeven van een roepnaam voor zenders die eigendom waren van de NVVR-afdelingen. Utrecht kreeg de roepletters PB10, Den Haag PB6 en Groningen PB7.

Trans-Atlantische proeven

De ARRL ziet dat er steeds meer belangstelling ontstaat voor amateurradio. Ook constateren ze dat het ene afstandsrecord na het andere wordt verbroken en ze vragen zich af of er niet met kortere golflengtes dan de gebruikelijke 200 meterverbindingen mogelijk zijn. Het idee ontstaat om gezamenlijk proeven te gaan doen. Het was winter en dus waren de condities op deze banden beter. Zo staat het ook in het boek '50 jaar radio'. In de jaren 1921, 1922 en 1923 wordt geprobeerd contact te maken tussen Europa en Amerika.

De gebroeders Tappenbeck waren vanaf 1915 goede bekenden van Henk Jesse. Beiden waren lid van de Noordwijkse Radio Club. Ook Henk Jesse was bezig

H.J. Jesse

Rijnsburgerweg 35

2334 BE Leiden

Telefoon: 0715173366

De all PCII.

Er werden in die tijd enkele vergunningen aan particulieren verstrekt in Nederland. Zo had HR. Middelraad PCMM en Philips Eindhoven PCJJ. Graag had ik die call gehad vanwege mijn naam, maar helaas. Ik heb toen gekozen voor PCII daar dit makkelijk was. (I is twee puntjes)

Afb. 3 | Een kopie van de correspondentie uit 1996 tussen Henk Jesse en auteur waarin de achtergrond van zijn call wordt uitgelegd

1901-1918	1918-1926	1926-1929	1.1.1929	
	n0 LL 1925 0 LL 1925 n0 LN 1926	LL LL LN en0 LW 1929 en0 LY 1928 en0 LZ 1927 en0 MA 1928 en0 MAR 1928 en0 ME 1928 en0 MF 1928 en0 MK 1927 en0 ML 1928 en0 MO 1928 en0 MS 1927 en0 MU 1928 en0 MX 1927 en0 NA 1926 en1 NA 1928 en0 ND 1927 NL en0 NL 1927 en0 NL2 1927 en0 NM 1927 en0 NP 1928 en0 NU 1927 en0 NX 1928 NY en0 O3 1927 en0 OJ 1928 en0 OO 1928 en0 OP 1928	PAO LL 1938 PAO LY 1938 PAO MA 1938 PAO MF 1938 PAO MK 1938 PAO MU 1938 PAO NA 1938 PAO ND 1938 PAO NL 1938 PAO NP 1938 PAO OP 1938 PAO PH 1938 PAO PK 1938 PAO PN 1938 PAO PR 1938 PAO PT 1938 PAO PX 1938 PAO QF 1929 PAO QQ 1938 en2 QZ 1927 en0 RB 1927 RB2 RD en0 RF 1927 RL en0 RM 1926 en0 RO 1927 en0 RS 1928 en0 RT 1927 en0 RY 1928 en0 RZ 1927 en0 SB 1928	
PC 1915	0 MX 1923 n0 ND 1926 0 NL 1925 n0 NL 1925 0 NY n0 OUB 1926 n0 OZ 1926 n0 PH 1926 n0 PM 1926 n0 PN 1926 n0 PQ2 1926 n0 PX 1926 n2 PZ 1926 n0 QX 1925 n0 RB 1926 n0 RB2 1926 n0 RD 1926 n0 RF 1926 n0 RL 1926 n0 RO 1926 n0 RT 1926 n0 RZ 1925	OU8 en0 OY 1928 en0 OYA 1927 en0 OZ 1926 PC PH en0 PI 1928 en0 PK 1928 en0 PL 1927 en0 PM 1927 en0 PN 1928 PQ2 en0 PR 1928 en0 PT 1928 PX en2 PZ 1927 en0 QA 1928 en0 QF 1928 en0 QI 1928 en0 QQ 1927 QX en2 QZ 1927 en0 RB 1927 RB2 RD en0 RF 1927 RL en0 RM 1926 en0 RO 1927 en0 RS 1928 en0 RT 1927 en0 RY 1928 en0 RZ 1927 en0 SB 1928		

Afb. 4 | Tot en met 1926 worden amateurs gehoord met uiteenlopende roepletters

met experimenten. Henk was actief met de call PCII. De Tappenbecks gebruikten de call PCTT. Op de QSL-kaart van PCTT staat 'Pee Cee Tok Tok'. Zo zagen zij de afkorting van hun call.

Door de NVVR wordt in 1923 een 'Commissie voor Trans-Atlantische Proeven' ingesteld. Deze krijgt van de overheid de toestemming om met een zender in de lucht te komen. De call is PA9 en wordt aan de Technische Hogeschool in Delft toegekend.

Uiteindelijk lukt het PCII om in de nacht van 27 op 28 december 1923 als eerste Nederlandse station en het derde Europese station de Atlantische oceaan te overbruggen. De golflengte was 113 meter. Kort daarna maakte ook het station PCTT verbindingen met Amerika. Ook PA9 heeft met succes verbindingen gemaakt.

Philips feliciteert Henk Jesse en geeft hem een zendbuis cadeau. In het buitenland werd dit succes gevierd, maar OM Henk Jesse zelf heeft er alleen maar last van gehad. Het openbaar Ministerie, waarschijnlijk op aandringen van de PTT, gaat over tot vervolging van PCII. Nogal een domper op de feestvreugde gezien het geboekte resultaat. De tenlastelegging is als volgt:

"In de laatste week van december 1923 in perceel 35 Rijnsburgerweg heeft aangelegd en heeft gebruikt een niet voor het openbaar verkeer bestemde radiotelegraaf en -telefoon en daarmede radiografische en radiotelefonische seinen heeft afgegeven en uitgezonden zonder daartoe machtiging te hebben gekregen van de Minister van Waterstaat."

Na veel jurisprudentie luidt het uiteindelijke vonnis:

Jesse is schuldig aan overtreding van de T. en T-wet met gedeeltelijk ontslag van rechtsvervolging en zonder oplegging van straf.

Het heeft tot 9 december 1983 geduurd voordat Henk Jesse beloond werd voor zijn experimenten en successen. Hij heeft, als hommage aan zijn toenmalige baanbrekende uitzendingen, de call PA0CII gekregen zonder het afleggen van een zendexamen. Daarmee is hij de enige Nederlandse radiozendamateur die roepletters kreeg zonder examen te doen.

IARU-conferentie: eerste stap van erkenning

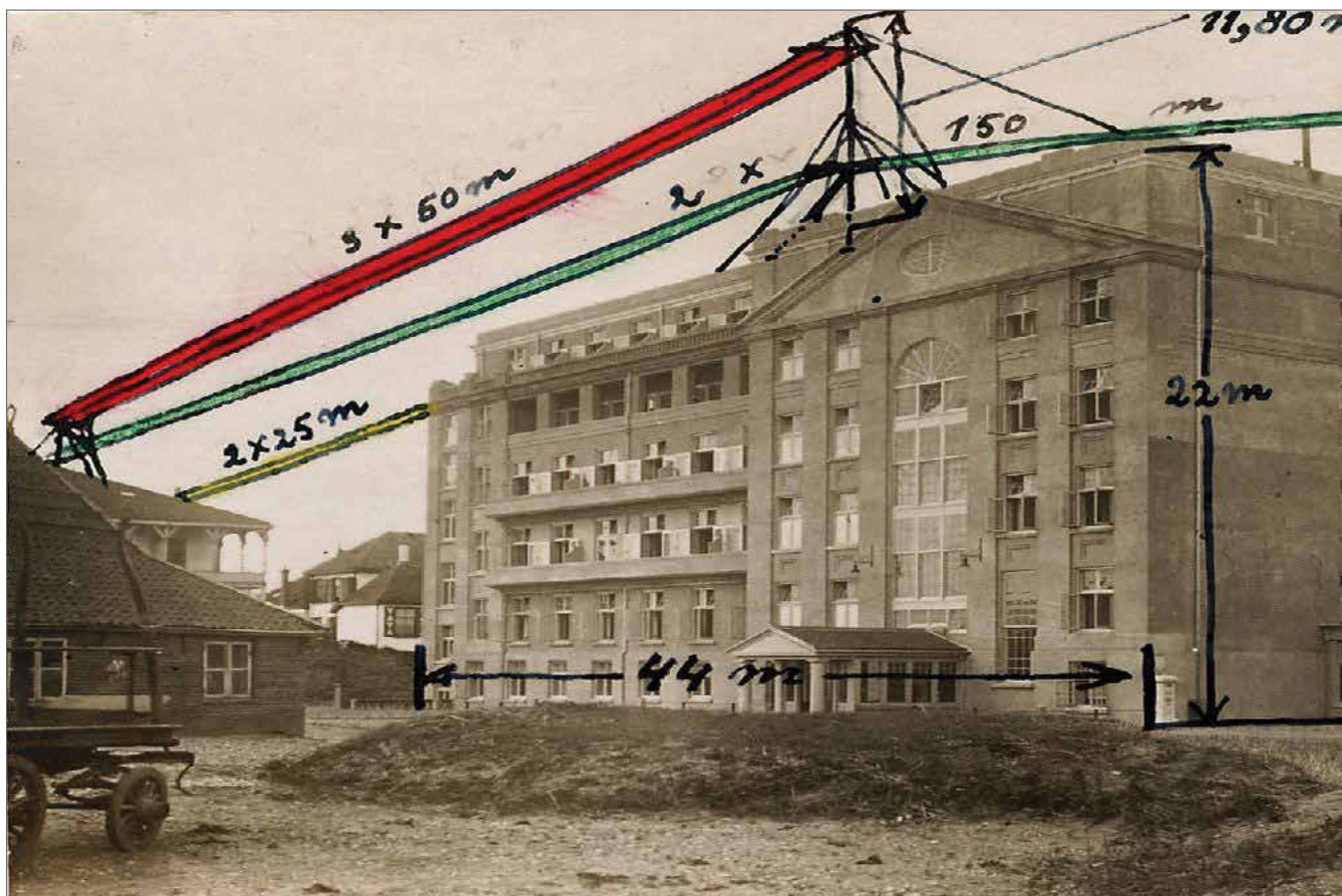
Radiozendamateurs en landelijke verenigingen over de hele wereld hebben behoefte aan een wereldwijd oper-

erende organisatie. De International Amateur Radio Union (IARU) wordt op 18 april 1925 opgericht en voor Nederland was een vertegenwoordiger van de NVVR aanwezig. Ook de gebroeders Tappenbeck waren uitgenodigd omdat zij inmiddels grote bekendheid hadden onder de Nederlandse amateurs.

Intussen werd duidelijker dat de IARU zaken wilde doen met verenigingen en de NVVR werd niet echt als vertegenwoordiger ervan gezien. De gebroeders Tappenbeck besloten vervolgens om een nieuwe vereniging op te richten, de Nederlandse Vereeniging Voor Internationaal Radioamateurisme kortweg NVIR. De oprichtingsdatum was 26 februari 1928.

De NVIR werd door de IARU erkend en ging zeer professioneel te werk. Hoewel de internationale prefixblokken bekend waren, begon de IARU en dus ook de NVIR met een eigen systeem van prefixen. Voor Nederland was dat 'en', 'EN', 'n' of 'N' gevolgd door een '0' (nul) en een suffix. De 'e' of 'E' stond voor Europa en de 'n' of 'N' stond voor Nederland.

De NVIR ging zelf roepletters uitgeven. Veel amateurs die in de beginjaren van de examens een officiële call kregen, kozen vaak de suffix die de NVIR aan hen had toegewezen. Enkele calls

Afb. 5 | Het antennepark op Huis ter Duin

Pays-Bas	- - -	PAA-PIZ	Netherlands	- - -	PAA-PIZ
Curaçao	- - -	PJA-PJZ	Curaçao	- - -	PJA-PJZ
Indes néerlandaises		PKA-POZ	Dutch East Indies		PKA-POZ

Afb. 6 | De toegewezen roepletterreeksen voor het Koninkrijk der Nederlanden

GEMEENSCHAPPELIJKE PROEFNEMING
van leden der

3 Februari
in 't jaar der
Seinvergunningen

Café-Restaurant
„t Gouden Hoofd”
Rotterdam

SKED.

--- ---
QSO MET VERSCHILLENDE QRPTJES
alleen geoorloofd op de vrijgegeven banden

--- ---
40 METER SOEP
het verwekken van lange golven is verboden

--- ---
SMOORSPOEL (HF)
langzaam inschakelen

--- ---
ONDERWATER RICHTINGZOEKERS MET POOLINDICATORS
EN TRANSFORMATOROLIE
een schitterende combinatie voor alle amateurs

--- ---
SPIERVERSTERKING TEGEN QSD
GEMONTEERD MET PRIMA ONDERDEELN
na gebruik is werken met 20 wpm een Kleinigheid

--- ---
SEINVERGUNNINGS COUPE MODEL '29
ons bijzonder koelsysteem beschermt tegen warmlopende „bottles”

--- ---
Energie langzaam en voorzichtig uitschakelen

Afb. 7 | Menu 'gemeenschappelijke proefneming'.

NOORDWIJSCHE RADIO CLUB
Radiostation **I.A.R.U.**
Owner **Hoogduin**
Address **Noordwijk a/Zee**
Heard You Calling or Working
on _____ at _____ meters.
Transmission **ZERO**
Audibility
Tone
Modulation
Remarks
Receiver and Detector used
Conditions at Receiving Station
Please conform describing your Apparatus.
Yours for better Amateur Radio

NOORDWIJSCHE RADIO CLUB
Radiostation **"NW1"**
Owners **R. & W. Tappenbeck**
Address **Villa Margaretha**
Noordwijk aan Zee Holland
Heard You Calling or Working **8XBL**
U 8XBH on 15. Feb. at 19.03 E.T.
on **114** meters.
Transmission **msgs to 8XBL**
Audibility **R7.**
Tone **a.c. c.w. (low pitch)**
Modulation
Remarks **u hve fine steady sigs = had u later on several times qsk.**
Receiver and Detector used **1 det. tube + 2 stages L.F. ampl.**
Conditions at Receiving Station **fine day, slight QRN**
Please conform describing your Apparatus.
Yours for better Amateur Radio
Date **Feb. 16. 1924.** *Tappenbeck*
73's om!

Afb. 8 | QSL-kaart van de gebroeders Tappenbeck. Let op het stempel 'unlicensed'

zijn terug te vinden in de rechterkolom van afbeelding 4.

De latere PA0NP kreeg destijds de call eN0NP aangewezen. Op een foto van zijn shack staat de call EN-0NP. Dat amateurs illegaal in de lucht waren blijkt wel uit de QSL-kaart van eN0NP. Deze call was in 1925 'verleend' aan John L. Leistra. Hij vermeldt het volgende op zijn QSL-kaart:

'No transmissions allowed in Hlnd, so pse QSL bij letter only, tnx om'

Het hoofdkwartier van de NVIR had als postadres Hoogduin in Noordwijk aan Zee.

De gebroeders Tappenbeck vormden de directie van hotel Hoogduin, het latere Grand hotel Huis ter Duin. Vanuit dit hotel waren zij actief als radioamateur met de roepletters PCTT en n-PCTT. De antennes die zij gebruikten waren imposant. Zie afbeelding 5.

ITU-conferentie in 1927

Tijdens de ITU Radioconferentie in Washington in 1927 zijn niet alleen belangrijke beslissingen genomen ten aanzien van frequentieverdeling, Q-codes en dergelijke, maar ook ten aanzien van de wereldwijde prefixen. Zie afbeelding 6.

De aan Nederland toegewezen serie is ten opzichte van de eerdere toewijzing ingeperkt, maar de serie PAA-PIZ is overgenomen en bestaat nog steeds. De registratie van vliegtuigen, schepen en kuststations en dergelijke wordt nu aangepast, zodat inzichtelijker wordt waar het station vandaan komt.

In de conferentie wordt vastgelegd dat particulieren, dus radiozendamateurs, ook een machtiging konden krijgen. De eisen worden uitgewerkt. Aangezien Nederland de uitkomsten van de conferentie had ondertekend, betekende dit dat de overheid nu moest overgaan tot de uitvoering ervan. De ingangsdatum was 1 januari 1929, maar de overheid maakte er weinig vaart mee.

Intussen worden in 1929 de geruchten over het verlenen van particuliere zendmachtigingen steeds sterker. De NVIR organiseerde op 3 februari 1929, gekserend al genoemd "het jaar der seinvergunningen", een excursie die met een gemeenschappelijke maaltijd werd afgesloten. Het menu van dat diner spreekt boekdelen (afbeelding 7).

Dat er daadwerkelijk eigen calls zouden komen wordt duidelijk door de toevoeging bovenaan: 'PA0CI- ex enPCTT'.

De nieuwe call PA0CI voor het station PCTT wordt al aangemeten. Het gebruik

van de roepleetters PA0CI is wel logisch omdat de gebroeders Tappenbeck rond 1924 met de call n0CI in de lucht zijn geweest. Zie afbeelding 8.

Om meer aandacht te vestigen op de mogelijkheden van radiouitzendingen door zendamateurs, met in gedachte de promotie voor particuliere machtigingen, wordt door de NVIR in 1929 op de Derde Nederlandse Radiosalon in het Kurhaus in Scheveningen op grootse wijze acte de présence gegeven.

De hoofdorganisator was de NVVR maar die besteedde meer aandacht aan het nieuwe fenomeen televisie. Dat was een uitstekend moment om in de lucht te zijn met een amateur-radiostation. De overheid gaf het station toestemming om met de roepleetters PA0AA uit te komen.

In de diverse bladen werd uitvoerig verslag gedaan over het verloop van de Radio Salon en merkwaardig genoeg werd er ook gesproken over een onbekende storing in de buurt van PA0AA. Er waren namelijk geen storingsbronnen bekend. Na enig speurwerk bleek dat er een tweede zender in de buurt was waarmee het publiek zelf draadloze gesprekken kon voeren. De call van dit station was PA0AB en was toegekend aan de PTT.

Het moet voor de NVIR en de NVVR tamelijk vreemd zijn overgekomen dat zij jarenlang stredden voor geregi-

streerde roepleetters voor radioamateurs en dat het publiek via een zender gewoon gesprekken mag voeren.

Nog voor dat er een datum, voor een officieel examen bekend was waren er al twee legale stations in de lucht met PA0-roepleetters. Op 4 juni 1929 maakte de regering de exameneisen bekend. Een technisch gedeelte en daarna een morseproef.

Het eerste echte examen

De aankondiging was gedaan en de datum van het eerste examen was bekend: 19 augustus 1929 in Den Haag. Particulieren konden eindelijk, na met goed gevolg afleggen van het examen, roepleetters krijgen.

De namen van de eerste examenkandidaten waren:

- F. Brouwer PA0BZ
- L. Lindeman PA0MAR
- J.F.W. Jordans PA0WJ
- P.L. Krever PA0XG

F. Brouwer PA0BZ heeft van dagblad Telegraaf de foto van het eerste examen gekregen en die jarenlang als QSL-kaart gebruikt.

39 amateurs zijn in 1929 geslaagd voor hun examen. Alle examens vonden plaats in Den Haag, behalve OM Blommaart, de latere PA0LY (in 1926 in de lucht als n0LY en in 1928 als en0LY). Hij woonde in St. Jansteen (Zeeland) maar

had geen tijd om naar Den Haag te komen. Hij mocht op 24 augustus 1929 het examen in Middelburg doen.

Geconcludeerd kan worden dat de overheid geen beleid had ten aanzien van het uitgeven van roepleetters aan zendstations en dat het lang heeft geduurd voordat zij oog kreeg voor particuliere machtigingen aan radiozendamateurs. Zonder anderen tekort te doen kan gesteld worden dat de invloed van Henk Jesse, de gebroeders Tappenbeck en Jan Corver zijn vruchten heeft afgeworpen.

Hieronder een weergave van de veranderingen in het zendexamen door de jaren heen.

We kunnen hieruit concluderen dat er een onstuimige tijd aan het toekennen van roepleetters aan particuliere voorafging. Van de besluiten van vroeger maken wij nu dankbaar gebruik.

Remy F.G. Denker PA0AGF

Literatuur:

- *Vijftig jaar VERON; honderd jaar Radio. Een uitgave van de VERON*
- *Radio Nieuws; een orgaan van de NED. VER. Voor RADIO-TELEGRAFIE 1920*
- *QSL-kaarten-collectie G. Nieboer PA0U.*
- *Diverse publicaties in Electron*
- *Journal de 8, Een REF publicatie uit 1924 met aanvullingen*
- *Archief PA0AGF* ■

Veranderingen zendexamen door de jaren heen

1929 - 1939	Mondeling in combinatie met het morse-examen (8 woorden per minuut). De suffix kan nog gekozen worden. De suffix met twee letters was populair. Af en toe wordt een drie-letterige suffix uitgegeven.
1939 - 1945	Geen examens in verband met de Tweede Wereldoorlog. In deze periode is er een zendverbod en een verbod voor het in bezit hebben van zenders en ontvangers.
1945 - 1974	Eerste examen vindt plaats op 8 april 1946. Een nieuwe lichte PA0'ers vormt zich. Mondeling examen en een apart examen morsesen. De suffix kon nog gekozen worden.
1975	Eerste examen voor de ingevoerde D-licentie. Toegewezen prefix: PD0
1967	Schrijven van de Centrale Directie van de PTT aan de VERON: Vervallen roepleetters worden voorlopig niet meer uitgegeven. Gedacht wordt aan een periode van vijftig jaar.
1974 - 1976	Schriftelijk examen en een apart examen morsesen. PA0-roepleetters worden niet meer toegewezen. De prefix PE0 wordt voor de C-licentie vrijgegeven en wordt PA2 na behalen van het morse-examen. De suffix kan nog gekozen worden.
1976 (Najaarsexamen)	Roepleetters worden door de toenmalige Radio Controle Dienst (RCD) met behulp van een computerprogramma uitgegeven. Voor de C-licentie wordt de prefix PE1 vrijgegeven en na het behalen van het morse-examen wordt de prefix PA3 uitgegeven. De suffix wordt toegewezen. De PE0 prefix wordt niet meer uitgegeven. De PA2 suffix nog wel voor degenen die na het behalen van het morse-examen hun PE0 roepleetters willen wijzigen.
1974 - 2004	De PA0-roepleetters worden in overleg met het Agentschap Telecom (voormalig RCD) nog uitgegeven.
1983	De prefix PB0 wordt geïntroduceerd en toegekend na het behalen van het morse-examen met een snelheid van 8 woorden per minuut nadat eerst het C-examen is gehaald.
2004	De eis om een morse-examen af te moeten leggen vervalt. De bestaande A-, B- en C-licenties gaan over in de nieuw op te richten F-licentie (Full; volledig). De D-licentie wordt nu N-licentie (Novice; beginner). Met de F-licentie mag op elke amateurband worden uitgezonden. De N-licentie kent enkele beperkingen.
2004	De prefix PA0 wordt niet meer uitgegeven.
2018 (09-01-)	De prefix PA0 wordt weer vrijgegeven en kan onder bepaalde voorwaarden worden aangevraagd.
extra informatie	Vrije keuze ten aanzien van de prefix en suffix afhankelijk van de registratie.
	Het Agentschap Telecom is overgestapt van het uitgeven van een PA0-roepleetters voor onder andere opleidingsinstituten en andere toepassingen. Suffixen waren PI5, PI9 etc. Het AT voert een strikter beleid in ten aanzien van het uitgeven van roepleetters voor niet-persoonsgebonden zenders.
Repeaters	Met het introduceren van repeaters in de jaren '70 is het Agentschap Telecom overgegaan tot het uitgeven van roepleetters met prefix PI3 en later PI2.
Opmerkelijk	Medewerkers van de RCD konden roepleetters aanvragen met prefixen afwijkend van de voor radioamateurs gebruikelijke.